

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Oatly kannattaa strategian tavoitetta lisätä ruokaketjun arvonalisää ja vahvistaa reiluutta.

Tämä tavoite voidaan saavuttaa vain uudistamalla rakenteita niin, että kestävyys ja jalostusarvo kulkevat käsi kädessä.

Kasvipohjaiset elintarvikkeet ovat tässä avainasemassa: ne luovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kasvattavat arvonalisää ja vastaavat nopeasti muuttuvan kuluttajakysynnän tarpeisiin.

Suomella on poikkeuksellinen mahdollisuus olla kasvipohjaisen ruoan ja kauratuotteiden kehittämisen edelläkävijä.

Kauraketju yhdistää kestävästä alkutuotannon, vahvan teknologiaosaamisen ja modernin ruokakulttuurin – juuri ne tekijät, joita strategia korostaa tulevaisuuden kilpailukyvyn perustana.

Strategian tulisi tunnistaa kasvipohjainen ruoka yhtenä ruokatalouden kehittämisen painopistealueena.

Tämä tarkoittaa, että elintarvikealan TKI-panostuksia, investointitukia ja vientiohjelmia suunnataan myös kasvipohjaisten tuotteiden jalostukseen ja markkinoillepääsyyn.

Strateginen tavoite 1: Arvonalisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Kasvipohjaiset tuotteet ja jalostusasteen nosto tarjoavat uusia tulovirtoja yrityksille ja maatalouden arvoketjun toimijoille.

Kauran kaltaisten raaka-aineiden jalostaminen korkealaatuisiksi elintarvikkeiksi tukee kannattavuutta ja ruokaketjun monipuolistumista.

Strategian tulee luoda edellytyksiä yrityksille, jotka kehittävät kestäviä ja kasvipohjaisia ratkaisuja kuluttajien arkeen.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Oatly näkee, että Suomen kilpailukyky ruokasektorilla rakentuu jatkossa yhä enemmän kestävyys- ja innovatiivisuuden varaan.

Kasvipohjaiset tuotteet, kuten kauraan perustuvat elintarvikkeet, ovat globaaleilla markkinoilla kysytyimpiä suomalaisia vientituotteita.

Strategiassa tulisi tunnistaa kasvipohjaisen ruokasektorin potentiaali vientiteollisuuden kasvualustana ja vahvistaa sen asemaa Suomen ruokabrändin osana.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Kasvipohjainen elintarviketeollisuus tarjoaa uusia työpaikkoja, houkuttelee investointeja ja vastaa nuorten ammattilaisten arvoihin.

Kasvava kasvipohjainen ala tekee ruokaketjusta vetovoimaisemman myös kansainvälisesti.

Strategiassa tulisi korostaa kestävien, kasvipohjaisten liiketoimintamallien merkitystä ruokasektorin uusiutumisessa.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuutta ei voida määritellä pelkästään tuotannon määrällä tai varmuusvarastoilla, vaan sillä, miten kestävällä pohjalla ruokajärjestelmä kokonaisuudessaan toimii.

Kestävä huoltovarmuus tarkoittaa kykyä tuottaa ravitsemuksellisesti täysipainoista, terveellistä ja ympäristön kantokykyä kunnioittavaa ruokaa kaikissa olosuhteissa.

Kasvipohjainen ruoka ja erityisesti raaka-aineet kuten kaura vahvistavat Suomen omavaraisuutta ja resilienssiä.

Ne vähentävät riippuvuutta tuontipanoista, fossiilisista lannoitteista ja rehuista sekä parantavat ruokajärjestelmän sopeutumiskykyä kriiseihin.

Strategian tulisi laajentaa huoltovarmuuden käsitettä niin, että se kattaa myös ravitsemusvarmuuden, ympäristön kantokyvyn ja ruokajärjestelmän monipuolisuuden.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Kasvipohjaisen ruoan tuotannon ja jalostuksen lisääminen hajauttaa riskejä ja vähentää riippuvuutta ulkomaisista tuotantopanoista.

Kaurapohjaiset tuotteet ovat esimerkki ravitsemuksellisesti monipuolisista ja säilyvistä tuotteista, jotka tukevat ruokaturvaa myös kriisitilanteissa.

Strategian tulee huomioida kasvipohjaiset elintarvikkeet osana huoltovarmuuden riskienhallintaa ja kehittää politiikkatoimia, jotka tukevat niiden tuotannon vakautta.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Kestävä ruokaturva tarkoittaa myös terveellisen ruoan jatkuvaa saatavuutta.

Kasvipohjaiset elintarvikkeet edistävät ravitsemusvarmuutta ja tukevat terveellistä ruokavaliota.

Strategiassa tulisi tunnistaa kasvipohjaisten tuotteiden rooli kansanterveyden ja huoltovarmuuden risteyskohdassa: ne ovat yhtä aikaa ravitsemuksellisesti hyödyllisiä, ilmastokestävän ruokajärjestelmän perusta ja osa modernia varautumista.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Strategialuonnos tunnistaa ilmastonmuutoksen hillinnän ja luontokadon pysäyttämisen välttämättömyyden, mutta ei vielä riittävästi korosta ruokajärjestelmän keskeistä roolia näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Ruokajärjestelmä on sekä osa ongelmaa että osa ratkaisua: sen ilmasto- ja luontovaikutuksia voidaan merkittävästi vähentää lisäämällä kasvipohjaisen ruoan osuutta tuotannossa ja kulutuksessa.

Kasvipohjainen ruokavalio on tutkitusti tehokkain tapa vähentää ruokajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöjä, maankäyttöpaineita ja vesistökuormitusta.

Kauran kaltaiset viljelykasvit soveltuvat hyvin Suomen olosuhteisiin ja tukevat luonnon monimuotoisuutta sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Oatly katsoo, että strategian tulisi asettaa selkeä linjaus:

Ruokajärjestelmän ilmastopäästöjä ja luonnon kuormitusta on vähennettävä ensisijaisesti kasvipohjaisen ruokatuotannon ja kulutuksen kasvun kautta.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Kasvipohjainen ruoka on kustannustehokkain keino pienentää ruokaketjun päästöjä.

Kaurapohjaiset tuotteet osoittavat, että ilmastoystävällinen ruoka voi olla myös taloudellisesti kannattavaa.

Strategiassa tulisi varmistaa, että ilmastotavoitteiden seurantaan sisällytetään myös ruokavalion rakenteen muutos ja kasvipohjaisten tuotteiden osuuden kasvu.

Lisäksi strategiaan olisi syytä kirjata selkeä tavoite vähentää ruokajärjestelmän päästöjä kuluttajakohtaisesti – esimerkiksi hiilikädenjälki- ja ruokavalioseurannan avulla.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Kasvipohjaisen ruokajärjestelmän kehittäminen vähentää painetta luonnon monimuotoisuutta uhkaavaan maankäyttöön ja tehostettuun viljelyyn.

Kasvava kasvipohjaisten elintarvikkeiden kysyntä luo tilaa monimuotoisemmille viljelymenetelmille, hiilinielujen vahvistamiselle ja ekologisten arvojen turvaamiselle.

Kauran viljely on esimerkki viljelymuodosta, joka tukee monipuolisia kiertoviljelyratkaisuja ja on sopeutettavissa ilmastonmuutokseen.

Strategian tulee tunnistaa tämä linkki luonnon monimuotoisuuden ja kasvipohjaisen tuotannon välillä.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Strategian visio onnellisesta ruuasta on inhimillinen ja houkutteleva, mutta sen toteutuminen edellyttää ruokakulttuuria, joka tukee terveyttä, oikeudenmukaisuutta ja planeetan rajoja.

Kasvipohjainen ruoka on tässä keskeinen tekijä: se tarjoaa arjen kautta mahdollisuuden vaikuttaa positiivisesti niin omaan terveyteen kuin ympäristöön.

Suomessa on jo vahvaa osaamista ja kuluttajamarkkinoita kasvipohjaiselle ruualle, mutta yhteiskunnallinen ohjaus on vielä hajanaista.

Ruokakulttuurin muutos edellyttää johdonmukaista tukea julkisessa ruokapalvelussa, koulutuksessa ja viestinnässä.

Oatly korostaa, että strategian tulee vahvistaa ruokakulttuuria, jossa kasvipohjaiset ja kaurapohjaiset tuotteet ovat luonteva osa arkea kaikissa ikä- ja tuloryhmissä.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

-

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

Mahdollisuus terveelliseen ruokaan on keskeinen osa ruokajärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia.

Kasvipohjainen ruoka tarjoaa konkreettisen keinon parantaa ravitsemuksen laatua väestötasolla ja samalla pienentää ruokavalion ympäristövaikutuksia.

Oatly katsoo, että strategian toimeenpanossa on tärkeää varmistaa, että terveelliset ja kestävästi tuotetut kasvipohjaiset tuotteet ovat kaikkien kuluttajaryhmien saatavilla – myös hinnan, saavutettavuuden ja ruokapalvelujen kautta.

Julkisissa ruokapalveluissa ja kouluruokailussa tulisi vahvistaa kasvipainotteisten vaihtoehtojen asemaa, jotta terveellinen ja ilmastoystävällinen ruoka on helppo ja houkutteleva valinta jokaiselle.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

Suomalainen ruokakulttuuri on murroksessa, ja kasvipohjaisen ruoan asema siinä vahvistuu nopeasti.

Tämä kehitys on sekä kulttuurinen että taloudellinen mahdollisuus – se tarjoaa uudenlaista identiteettiä ja tarinankerrontaa suomalaiselle ruoalle, jossa vastuullisuus, laatu ja pohjoinen alkuperä yhdistyvät.

Oatly korostaa, että kasvipohjaiset tuotteet, kuten kauraan perustuvat elintarvikkeet, ovat jo osa modernia ja monimuotoista ruokakulttuuria.

Strategian tulisi tunnistaa tämä ja tukea viestintää, koulutusta ja tapahtumia, jotka vahvistavat kestävästä ruokakulttuurista osana Suomen brändiä ja arkea.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Oatly pitää tärkeänä, että strategia korostaa innovaatioita, osaamista ja yhteistyötä.

Kasvipohjaisen ruokajärjestelmän kehittäminen tarjoaa Suomelle mahdollisuuden rakentaa uudenlaista kilpailuetua – perustuen vastuullisuuteen, teknologiaan ja ruoan tulevaisuuden ratkaisuihin.

Kaura ja muut pohjoiset raaka-aineet ovat erinomainen alusta kestävästä ruokateknologian ja elintarvikeinnovaatioiden kehittämiseksi.

Strategiassa tulisi tunnistaa kasvipohjainen ruoka myös tutkimus- ja innovaatiopolitiikan näkökulmasta keskeisenä painopisteenä.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Oatly pitää kansallisen ruokastrategian tavoitetta “Onnellisen ruuan maa” tärkeänä ja kannatettavana lähtökohtana.

Strategialuonnos tunnistaa monia ruokajärjestelmän keskeisiä haasteita, mutta jää vielä varovaiseksi suhteessa siihen mittakaavaan, jota kestävä ja reilu ruokajärjestelmä edellyttää.

Suomen ruokajärjestelmä tarvitsee selkeän suunnan kohti kasvipohjaisempaa, ilmastokestävämpää ja ravitsemuksellisesti terveempää kokonaisuutta.

Kasvipohjainen ruoka – ja erityisesti kaura, jossa Suomella on poikkeuksellista osaamista ja vientipotentiaalia – on tässä muutoksessa avainasemassa.

Se yhdistää taloudellisen uudistumisen, huoltovarmuuden, ilmastotavoitteet ja kansanterveyden edistämisen.

Oatly katsoo, että strategian tulisi tunnistaa kasvipohjainen siirtymä läpileikkaavana teemana, joka vaikuttaa kaikkien muiden strategisten tavoitteiden toteutumiseen.

Ruokajärjestelmän tulevaisuus on yhä vahvemmin sidoksissa siihen, kuinka onnistumme tekemään kasvipohjaisista vaihtoehtoista houkuttelevan ja saavutettavan osan suomalaista arkea – sekä kotimaassa että vientimarkkinoilla.

Kaskeala Niklas
Oy Oatly Ab